"మన యిద్దఱకూ, మన చిట్టితల్లికీ ఆ బెంగుళూరులో రెండువందలు ఓ నెలకు సరిపోతాయీ అంటే బయల్దేఱండి— వెడదాం—ఈ రాత్రే! నా అభ్యంతరంలేదు! ఇక్కడ ఎండలు ఎంతమాత్రం భరించలేం" అని వో తీర్మానానికి వచ్చేసింది భార్య, కారు దిగుతూ. కారు దిగుతూ భార్యతో భర్త, ఆ యిద్దఱితో వారి కూతురూ. కాని ముగ్గురూకూడా ఇంటి మెట్లెక్కాక "రెండువందలు సరిపోతాయా, రెండువేలు సరిపోతాయా?" అనేది ఆ రాత్రి తెల్లవార్లూ బడ్జెట్టు వేసినా తెగలేదు.

కోకిల మూడోనాటి సాయంత్రాని కప్పుడే ఏ బడ్జెట్టు వేసికోకుండా చేరి 'కబ్బన్‌పార్కు'లో కదంబవృక్షంకింద తన కాంతునితో సరాగా లాడుకుంటూ 'కూఊ' అంటే 'కూఊ' అంటూ వుంది.

కంఠధ్వని

ఈ కథ నేను కన్నీళ్లతో వ్రాస్తూ వున్నాను.

ఇదివఱలో ఎన్నికథలు వ్రాసినా సిరాతో వ్రాశాను కాని ఈ కథమాత్రం నేను కన్నీళ్ళతో వ్రాస్తూ వున్నాను.

—గోదావరి వరదనుగురించి అనేకులు అనేకవిధాలుగా ఈ మధ్య చెప్పుకోవడం, పత్రికలలో కుప్పతిప్పలుగా అచ్చు వెయ్యడం అంకెలు వెయ్యడం ఏర్పాటు కావడం, చందాలు వసూలు చేయడం, వరద బాధితులకు సాహాయ్యపడ్డం, చాలా మంది యీవఱకే ఎఱిగివుంటారు. దాన్నిగురించి మఱి వివరిస్తినా ఉన్నగోడు చెడగొట్టుకోవడ మవుతుంది.

దుమ్ముగూడెంనుంచి బ్రహ్మసమేధ్యందాకా ఏర్పడ్డ మహా స్రవంతి వర్ణనాతీతం. అదంతా రెండవ మహార్ణవ మనవచ్చును. ఆ మధ్యమున్న ప్రజ పడ్డ అగచాట్లు అసంఖ్యాకాలు. పశువులేమిటి, పక్షులేమిటి, పాములేమిటి, పాకలేమిటి, నరులేమిటి నానా జీవరాశి నవభీభత్సంగా తల్లడిల్లిపోయింది.

కాని ఆ గండ్లెండిపోయినాయి. ఇప్పుడు నేనేమైనా వ్రాస్తే విమ్మకు నీరోస్తున్నట్టు చదివేవారేగాని గమ్మున గంగ వచ్చేస్తూ వుందని లేచిపోరు.

"ఆ నాడు గోదావరికి కాదు గండ్లు పడతా! నా కండ్లకు! వెల్లువై ప్రవహించింది నీరుకాదు కన్నీరు" అని నే నిప్పుడంటే నమ్మేవారెవరు? అయినా నా కలం ఇప్పటికీ కన్నీటముంచే వ్రాస్తూవున్నాను.

ఇప్పటికీ, అనగా మూడువారా లైనప్పటికీ, ఇల్లు తడార లేదు. ఇంటిలోపలి గోడలు, గొందిలు, బీరువాలు, పీటలు, సమస్తం గీతగీసి చూపినట్టు నీటిమట్టం చూపెట్టేవి. నానిపోయిన సరుకునంతనూ ఎండబెట్టడం ఇంకా పూర్తికాలేదు. ఎండినా ఆయావస్తువులు మఱి పనికివస్తాయన్న ఆశ నాకులేదు. అయినా నా పడకకుర్చీలో కూర్చుని నేనీకథ వ్రాస్తూ వున్నాను. పడక కుర్చీలో కూర్చుని వ్రాస్తూ వున్నంతమాత్రంచేత సుఖించే వ్రాస్తూవున్నాను అని అనుకోకండి! దుఃఖించే వ్రాస్తూవున్నాను!

"ఎందుకు నీకంత దుఃఖం?" అని అడుగుతారేమో! తోడిమానవుని చూచి! ప్రకృతిముందు ఓడిపోయిన తోడి మానవునిచూచి ఈ దుఃఖమంతా నాకు గలుగుతోంది. కథకంటె కబుర్లుగా చెప్పుకుంటే మెఱుగనిపిస్తుంది! అయితే కబుర్లను మఱచిపోతాం! కథ అయితే అలా నిలిచివుంటుంది! కథకు

సారస్వత లోకంలో ఒకస్థానముంది; కబుర్లకు అట్టి స్థానం లేదు. అంచేత దీనిని కథగానే ప్రాపంచిస్తూవున్నాను.

గోదావరినిగురించి తలపోసేటప్పుడల్లా కవుల కొకానొక విపరీతబుద్ధి పొడమక మానదు. అసలు ఏది వారు తలపోసినా అంతే అని నా వూహ; భూమినంతనూ జలమయంచేసి ఆ జలంలో మత్స్యావతారంగా శ్రీమన్నారాయణమూర్తి విహరించినవాడన్నది నిజమేమో అని అనిపించింది ఆనాడు, అనగా 15-8-1953వ తేదీ రాత్రి రాజమహేంద్రవరంలో; ప్రళయమన్నది అబద్ధం కాదనిపించింది. ఒక్కుమ్మడి హిమాలయపర్వతాలు అడుక్కుపోయి హిందూ మహాసముద్రం తెప్పున పైకి తేలిందన్నా దప్పేలా గనపడింది.

ఎటొచ్చీ వానలేదు ఆ రాత్రి; మబ్బులేదు: చుక్కలు ప్రకాశమానంగా ఉన్నాయి. గట్లను గోరాడుతూ గోదావరి ఎప్పుడివల కురికిపడదామా అనే తుదిక్షణంకోసం వేచియున్నట్టుంది. చూచేవాళ్ళకు బాగానే అనుతూవున్నది జలప్రవాహము. నడిచేవాళ్ళకు పోతగట్టంతా కూడా "స్పంజి" లాగు మెత్తమెత్తగా తట్టుతూ కాలుసాగిస్తూనేవుంది. అయితే పడుకున్నవానికి పరాకు చెప్పేవానికీ మాత్రం అమ్మహాతల్లి ఆ నిమేషమప్పుడు మత్తుమందు జల్లేసింది. గండ్లు కొట్టేసింది; ఒకచోటా? కాదు! అనేకచోట్ల; ఒకరీతిగానా? కాదు; అనేక రీతులుగా; ఇప్పుడు వాటి నన్నిటినీ కాటారంనుంచి కపిలేశ్వరందాకా లెక్కించడం అంటూ వస్తే-అప్రస్తుతం. అవన్నీ ఈపాటికి పూడ్చేనేవుంటారు. మరిన్నీ నదియొక్క ఉద్రుతం తగ్గిపోయినాక, నీరు, గండి పడి పడ్డదో నిండిపోయి పడ్డదో ఎవరికి కావాలి?

* * * * *

కాని ఒక్క లిప్తలో ఆనాటి రాత్రి ఆర్యాపురం అంతా జలప్రళయమైపోయింది. నే చెప్పదలచుకున్న కథకూడా ఇక్కడ నుంచే ప్రారంభం! ఎలెక్ట్రిక్ తీగల్లోకి పిల్లకాయల 'బరబర' బండ్లెక్కి కూర్చున్నాయి. గది కన్నంలో పెట్టిన తిరగటి గురుజు కిటికీలోంచి తొంగిచూస్తూవుంది. ఫెడీల్ ఫెడీల్ ఈదవడ ఆదవడ చపేటలిచ్చి, ముక్కుమీద గుద్దినట్లుగా, గుంపులు గుంపులుగా ఏగీసదూలాలు, ఉేకిపలకలు, మద్దిమానులు, గుమ్మాల్లోంచి దూరి కొన్ని, కప్పులుఊతన్ని కొన్ని, ప్రహరీ గోడలు పడగొట్టి కొన్ని, ఇలా ప్రజతోపాటు పంకిలంతోపాటు తామూ పామరులే అన్నట్టు పరవళ్లు త్రొక్కసాగాయి. నడుస్తూవుంటే వెనుదణుము కొచ్చి, "చచ్చిపోతావా? గ్రుచ్చుకుపోతావా?" అని అడిగేలా "హోరు హోరు! హుం హుం!" శబ్దం గావించుకుంటూ ఒకటేవరద! ఒకటే వరద!

అంతలో అరుగెక్కింది. మఱికొంతసేపట్లోనే అటుకెక్కిపోయింది. అంతా నీరే! అంతా ఏరే! చూరులంట దొర్లిపడే నీరూ ఏటిలోకే. మేరలేకుండా జీవనాధారాలు గోలుపోయి ఏడ్చే వాళ్ళ కన్నీరూ ఏటిలోకే!

ఒకడు టెలిఫోన్ స్తంభం ఎగ్రాకి చివళ్లు పట్టుకు వ్రేలాడి "వ్రేళ్లు పట్టు తప్పిపోతున్నాయి! రక్షించండ్రోయి" అని కేకేస్తూంటే అది వినిపించుకోకుండా, కప్పు దూలుచుకు పైకి తెప్పున తేలినట్టు వచ్చి ఒక కుటుంబం కుటుంబం ఒకటే అరపంటు! "ఏమండ్రోయి! ఇంటిల్లిపాదిమి హతమైపోతున్నాము! గంగమ్మ కాహుతి అయిపోతున్నాం! మాకు ప్రాణదానం చేసే వాళ్లులేరా? పడవలుతేరా? ఈతనేరరా? కొంప కూలిపోయేని!

మేం ముంపులో పడిపోతున్నాం!" అని ఒకటే అరపంట ఆ కుటుంబం కుటుంబం! మరోచోట పడుకోడానికి మంచమంటూ లేవి ఒక వ్యక్తి తలుపు ఊతెత్తి మామూలు ప్రకారం ఆ తలుపే తల్పంగా జేసుకు పడుకున్నాట్ట గుండెలమీద చెయ్యేసుకు గుర్రు పట్టేట్ట! పగలెంతగా అలసివచ్చాడో పాపం! —పక్కకు తిరిగాట్ట! చెయ్యి అలా వేశాట్ట! తేలగొడుతూ నీరు చేతికి తగిలిందట!—ఆట్టే లోతుండదని, తేలే తలుపుమంచం దిగినట్టు దిగబోతే—మోకాలబంటి, మొలబంటి, మెడబంటి, ఇల్లంతా వరదై యీదించి యీదించి వీధిని పెట్టిందట ఆ కుఱ్ఱన్ని మహా గోదావరి!

ఇంతిల్లా అల్లకల్లోలంగావున్నా తమయిల్లు ఘట్టి అని, తన యిల్లాలుకు వెయ్యేళ్ళు ఆయుష్షని, తనకసలే చావులేదని, తాను పట్టిందల్లా బంగారమేనని, వచ్చింది జంబూనదిగాని గంగానమ్మకాదని, అనుకొన్నవారు లేకపోలేదు. అటువంటివాళ్ల యొక్క ఇల్లు, ఆఖరుకు ఆగినా, వాళ్ల పిల్లాజెల్లా సునాయాసంగా బయటపడ్డా, అతగాడికి అంతకంతకు లాభసాటిగా పెద్దకరకట్టు కంటరాక్టో, పక్కా గుడిసెవేతబేరమో మర్నాడే తయారు రెడీగా చేపడ్డా లోకం ఎంతైనా అభినందనా లందిస్తుంది. కాని మఱోలా జరిగి యావత్తూ విషమిస్తే విచారమన్న దెవరికి? కథ వ్రాసే నాకు, కథ చదివే మీకు! అసలు వ్యక్తి పోనేపోయేడుగా ఏడవడానికి! వాని పురాతనపు టిల్లు కూలిపోవడమే మెఱు గంటారు మఱి పునర్నిర్మాణం చేసేవారసుల్లేక!

* * * * *

ఊరి వీధులంట వెల్లువ. అదివఅలో ఎన్నడూ కనీవినీ యెఱిగున్నదికాదు. పడవల పదిచెక్కలు, ఇళ్ళ ' ప్రేసులు ' ప్రక్కప్రక్కలుగా అమర్చబడ్డ ' పారలెల్ ' గీతలుగా ఏర్పడి వున్నాయి. తభీమని ఒక పడవలోనికి ఒకానొక డాబామీదనుంచి ఒక పురుషవ్యక్తి ఏభై యేళ్ళవాడు దూకాడు. " రావే ! నీవుకూడా దూకవే : ఇంకెక్కడి ఇల్లే ! ఇంటిని నమ్మకే ! నమ్మకే ! " అని అఱిచాడు. పడవ, పురుషవ్యక్తి పడ్డపాటుచే ఇంటికి కొంచెం ఎడమైంది. స్త్రీవ్యక్తి దూకేలో ఆమె నీళ్ళలో పడింది. నీళ్ళల్లో ఆమె పడ్డం ఏమిటి. ఇల్లుఇల్లు డాబా సమేతంగా కూలడం ఏమిటి! పడిపోతూవున్న ఇంటికి తాళంవేసే తలంపు ఆమెకుందా అన్నట్టు ఆమె చెంగునవున్న తాళంచెవి అలా ఎగిరి గొళ్లాన్ని తగిలింది. ఆమె 'డెబ్రిస్'లో నలిగి నాశనమైనట్లు చూపరకు తోచింది. " మఱి ఆవిణ్ణి రక్షింపబోవటం అటే, పడవపోదు! నీవుకూడా ఆమెతోపాటు చావు నపేక్షిస్తున్నావా పదు! ఈ వరదనే పదు! చూచావా? గడ కందడంలేదు " అని గడ తేల్చి, పడవలోకి గడను తీసుకు, తెడ్డు మెడ్డుకుంటూ రక్షకుడు ఆ పురుషవ్యక్తిని ఒడ్డు చేర్చాడు.

గాఢాంధకారం. ఆ పురుషవ్యక్తి ఆ పడవలో కూర్చుని ఏడ్చాడో, ఏమన్నాడో, ఏలా వున్నాడో కవిపెట్టడానికి దుస్సాధ్యము. తటిమికొట్టే ఉేకి దూలాన్ని తప్పించుకుంటూ, ఇరు తట్టుల్ని పడే ఇళ్లు తగులకుండా, పడవను ఆ రక్షకుడు పోనిచ్చాడు కాబట్టి, ఆ పురుషవ్యక్తి గట్టెక్కాడు.

గట్టెక్కినప్పట్నుంచి ఆ పురుషవ్యక్తి కొకే విచింతనం, తనభార్య యేమైందని. తనకంటె చిన్నదైనటువంటి, తనకంటె

చలాకీదయినటువంటి, తనకంటె ఆశాలతలు అల్లుకునేటటువంటి ఆమె తనకంటె ముందు చనిపోవడమా? ఇల్లు పదిలపఱచుకు ఇంకా తెల్లారి ఆమె తనకు కనిపించి తీరుతుందనే అతగాడి నమ్మకం. ఆ నమ్మకంతో గట్టున నిలబడ్డాడు. గట్టు ఎక్కడో గండడి ఊరిలోనికి నీరు వచ్చిందికాని ఆ పురుషవ్యక్తి నిలుచున్న చోటున చూస్తే గట్టు మళ్ళీ ఎక్కడలేని ఘట్టీని!

భళ్లున తెల్లారడంలో బయలుపడే ప్రతీ చీపురు ముల్లును, ప్రతీ చీమను, ప్రతీ కట్టెపుల్లను, ప్రతీ కనులున్న మనిషినీ అడగడమే ఆ పురుషవ్యక్తి. తన యిల్లాలు అగుపించిందా అని, తన గేస్తురాలు జీవించివుందా అని; తానెవ్వరో ముందు జెప్ప డాయిరి! తనకంటె ముందు తన భార్యనుగురించి అడిగేడు. "ఎవరికెరుక యీ మహావిపదంబుధిలో" అని అనేవారే అందఱు. ఆకాశం ఉదయారుణమైంది. ఆ అరుణిమ ఇంటికప్పులమీద ప్రవహించే నీటిమీద రక్తంగా నాట్యమాడుతూవుంది. కొబ్బరి చివళ్ళను కవ్విస్తూవుంది. ఎక్కడన్నా ఒకపక్షి కూసేనేమోగాని, కుక్క కనబడ్డంలేదు! కోడి వినబడ్డంలేదు! పిల్లులు, పిల్లలు, ఒక్కరీతిగా మాయమైనట్టు, మరుగుపడినట్టు అయిపోయినారు. జీవనమంతా ఒకే చేవ అన్నట్టు కలప అడితీ సరుకు తప్పిస్తే మఱి తెప్పున తేలిన పదార్థం ఆ జలంమీద కనబడలేదు. సూర్య బింబం తెలుపెక్కింది. లాంచీలు వీధులంట నడాడుతూ మెటీసి పోతున్నాయి. లాంచీలకంటె వరుసలుతీరి అద్దెపడవలు, అధికారి పడవలు వరద బాధితులకు సాయపడ్డానికిగాను అమారుగా వున్నాయి.

కాని మన మనుకొనే పురుషవ్యక్తిని ఏవిగాని తలపోయ డంలేదు. ఏవిగాని వాని దరిదాపునకు చేరుకోవడంలేదు.

పురుషవ్యక్తి పేరు భూపయ్య. భూపయ్య చూపించ డానికిగాని కాపించడానికిగాని తనచేత రూపాయ లేదుగదా చిల్లి గవ్వైనా లేకుండా వున్నాడు. కట్టుగుడ్డలతోను కడప్రాణంతోను కడచిన రాత్రి అతడెలా రక్షింపబడ్డాడో మన మీవఱకే చూచాం. అతని కనుసన్నల్లో ఆదాకా మసలిన కాంత పేరు కళ్యాణమ్మ. ఆదాకా మసలిన కాంత అని ఎందు కంటూవున్నానంటే మఱి చెప్పుకోడానికి కామె కళేబరంకూడా కనిపించడంలేదుగా! కాని ఆమె చనిపోయిందంటే భూపయ్యకు నమ్మకంలేదు. ఆ కారణంగా గట్టు వీడి మఱోపట్టుకు పోడు. అతగాడి చూపెంతసేపూ వీధు లంట కొత్తగా ప్రవహిస్తూవున్న గోదావరీ ప్రళయతాండవం మీదనే వుంది.

"ఒక్కరన్నా ఆమె జాడ చెప్పేవారు లేరా? వీరా? వారా?" అని వాపోసాగాడు. "అంతచేటు వాపోయేవాడవు అసలు ఆమె నెడబాసి ఎందుకు వచ్చావయ్యా!" అంటే నన్ను పడవలో పడేసి. ఆమెను నీట పడేసిన ఆ దౌర్భాగ్యుణ్ణి అడుగు" అనేడు. కళ్లు లోపలకు పోతున్నాయి. ఆకలీ దప్పి తీర్చుకోకుండా అటమటించేడు భూపయ్య.

భూపయ్యలాంటివాళ్లింకా ఎందరున్నారో ఈ లోకంలో గట్టెక్కి ఏడ్చేవాళ్ళు? భూపయ్య ఎలుగెత్తి అరచిన అరపుచేత అతగాని కంఠం బొంగురువోయింది.

ఒక గంగా భాగీరథీ సమానురాలెవర్తో అలాపోతూ "నాయనా! ఎవరికోసం ఏడుస్తున్నావు?" అని అడిగింది. "ఆమెకోసమే!" అన్నాడు. "ఆమేలాగుంది. పడిపోయిన

ఇంటిమీదనో ఇంటిక్రిందనో కుంయి కుంయి మన్నట్టయింది. అరుతం దయ్యాని దనుకున్నాను. నిన్నుచూచాక బ్రతికున్న సుమంగలిదేనని అనిపిస్తోంది" అని జవాబుచెప్పింది. ఆ చెప్పిన ఆవిణ్ణి మరి ప్రశ్నలు వెయ్యాలీ అంటే నూటొక్క ప్రశ్న వెయ్యొచ్చు. "నీ కెక్కడ కనబడింది? నీ వెప్పుడు చూచావు? నీ వెల్లా గొంతు గుర్తించావు? నీవు ఏలా వెళ్ళి ఏలా మళ్ళ గలిగావు? నక్షేట కట్టినట్టున్న నా కొంప గుట్టు నీకెలాతెలిసింది?" అని యిన్ని ప్రశ్నలు వెయ్యొచ్చు. కాని భూపయ్యకు మరి ఆమె నడుగ బుద్ధిపుట్టలేదు ఆమె అక్కడ మరి నిలుచుండనూలేదు. భూపయ్య చూపప్పుడే ఒక ఆమడ దూరం మతోతట్టుకు ప్రాకి పోయినట్టు పోయింది. ఈ కొత్త స్త్రీయొక్క వెన్ను పోల్చి బిగ్గరగా అరిచేలో ఆమె వినిపించుకోలేదు. ఆమె వీనికి మరి కనిపించనూలేదు. అయితే తన భార్య ఉందన్న, బ్రతికి బాగా వుందన్న నమ్మకం మాత్రం భూపయ్యకు ఆమె అన్న వాక్యం వల్ల ఇనుమడించింది. కుంయిమన్నది కుక్కా కావచ్చు, నక్కా కావచ్చు నమ్మకం లేనివాడికి. కాని భూపయ్యకుమాత్రం కళ్యాణియే!

కళ్యానికో ముప్పై అయిదేళ్లుంటాయి. లావణ్యం లాలిత్యం రెండూకూడా ఆమె సొమ్మే. కళేబరమన్నా కనబడితే చాల్ననే ఊహలో పడి భూపయ్య ఒక పడవవాణ్ని తనయింటి వద్దకు తీసుకువెళ్ళమన్నాడు. పడవవాడు "కళేబరమేం ఖర్మం. కంఠమే వినబడ్డప్పుడు! పది రూకలు ఇవ్వండి!" అన్నాడు. పదిరూకలు కావుకదా పదినూకలు లేవు భూపయ్యవద్ద ఆపొద్దు. పైపెచ్చు నోట మాటరావడంలేదు. కేవలం సంజ్ఞామాత్రంగా బతిమాలుకున్నాడు. బతిమాలుకున్నా ఆ కర్కోటకుడు "ఊరికే

అన్నానుగాని ఇంకెక్కడి ఊరయ్యా? ఊరుఊరు మునిగి పోయింది. చూర్లే కానం. నీ సూదంటురాయి దానంతటదే దొరకాలికాని మటి వెనకితే వొఅకమే" అన్నాడు. భూపయ్య మటో పడవవాణ్ని పట్టుకు పాకులాడాడు. వాడూ మొండిచెయ్యి చూపించాడు. తిన్నగా ప్రభుత్వోద్యోగి దగ్గరికి వెళ్ళి మనవి చేసుకున్నాడు. అతగాడు కూడ ఆఖరుకు లేనట్టే. తనవల్ల కానట్టే చెయ్యి వెతకలేశాడు. "అసుర సంజ పడిపోతూవుంది. ముసురుకూడా పట్టేటట్టుంది. పొద్దున్న తెల్లాఅాక యోచిద్దాంలే" అన్నాడు ఆ పెద్దజీతగాడు.

భూపయ్యకు పట్టరాని కోపం వచ్చింది. కొట్టబోయి నంతగా చెయ్యెత్తి మళ్ళీ ఆ చెయ్యే అటుపొయ్యేదాన్ని ఇటు తీసుక తన ఫాలాన్ని మొత్తుకొని "అయ్యో! కళ్యాణీ! కళ్యాణీ!" అన్నాడు. "గట్టెక్కుముం దేమైంది యీ ప్రలాపం?" అని గద్దించాడు ఆ ప్రభుత్వోద్యోగి. "ఇప్పుడన్నా స్వామీ! తరుణం మించలేదు" అన్నాడు భూపయ్య కన్నీళ్ళు కార్చుకుంటూ. ప్రభుత్వోద్యోగికి జాలేసింది. "కంఠం వినబడి కళేబరం కనబడక పోతే మటింతబాధే?" అన్నాడు ఆ ఉద్యోగి. "కళేబరం కనపడి కంఠం వినబడకపోయినా బాధే?" అన్నాడు ప్రభుత్వపు నావికుడు. "ఏమైనా వెళ్లి చూచి కనుగొన్నాకకదా అనుకోవలసింది" అన్నాడు చేరువనున్న విర్వాసి ఒకడు. భూపయ్య విట్టూర్పు వొకటి విడిచాడు. ఆ విట్టూర్పుకు పడవలన్నీ కదిలినట్లయ్యాయి. వరద చిరుకెరటాలు చిందులు తొక్కినట్లయింది. ప్రభుత్వపు పడవ లోకి విర్వాసి దూకుతూ "నేను తోడుంటాను. చూపించు!" అన్నాడు భూపయ్యతో. ప్రభుత్వపు పడవ ఆసామీ తెడ్డువేశాడు. ప్రభుత్వోద్యోగి "ఇటో అటో తేల్చుకురావాలి అర్ధరాత్రైనాసరే" అని ఆజ్ఞ ఇచ్చాడు. తాను రేవులో వేచియున్నాడు.

"ఏ గంగా భాగీరథీ సమానురాలు నీతో చెప్పింది?" అని అడిగేడు పడవలో నిర్వాసి. "ఒకరు చెప్పేదేమిటి? అదిగో అఱపు. అదిగో నా కళ్యాణిమొఱ" అన్నాడు భూపయ్య. నిర్వాసి ఆకాశంవంక చూచాడు. ఆకాశం ఉఱుములతో మెఱుములతో అలజడిగొన్నట్టుంది. మెఱుపుమెఱుపుకీ ఉలిక్కిపడేడు భూపయ్య. "ఆదే మా యిల్లు! ఇదే నా వెల్లి?" అని ఏదో ఉన్మాదునిలా అన్నాడు. పడవవాడు "ఈ గేస్తుగాని శేంతెల్లు. మనం పోదాం!" అన్నాడు నిర్వాసితో. నిర్వాసి "పోతే ఏలా? ఆమె కళేబరాన్నో కంఠధ్వనినో ప్రభుత్వోద్యోగికి చూపించాలి!" అన్నాడు. పడవవాడు "కళేబరాన్ని చూపించగలం గాని కంఠధ్వని నెలా చూపిస్తాం?" అన్నాడు తెడ్డేత కుదించి.

ఏదో తెడ్డుకు తగిలింది. అది కళ్యాణి తలకట్టా? ఏదో నావయొక్క చుక్కాని కడ్డపడ్డంది. అది కళ్యాణి ఎముకా? ఎలుకా? ఇలా సందేహించుకుంటూ సందేహం తీరకుండా ఆ పడిపోయిన యింటిజాడ చుట్టూ నావతో ప్రదక్షిణంచేసి నావతోనే ఇంటి కప్పుమీదను అడ్డుగీతలు నిలువుగీతలు గీసి, గిట్లు దాటే ప్రవాహాన్ని తరిమి తుదకు దేన్నీ సాధించలేక ముగ్గురూ కూడా నావలో చతికిలబడిపోయారు.

"మఱి భూపయ్యా! కళేబరం కనిపించకపోతే పోయిరి! నీవన్న కంఠధ్వనియైనా వినిపించవద్దూ?" అన్నాడు నిర్వాసి. భూపయ్య "కళేబరం కనబడగలిగితే కంఠధ్వని కూపిరి నేనే పోయగలను" అని నిర్వాసి కొకపెద జవాబు చెబుతూ రెండో పెదకు తన అరచేతులు బూరాగా ఊదాడు "కళ్యాణీ! కళ్యాణీ! నీవెక్కడైనా ఉంటే పలుకు! కూయిడ్డావుటగా! ఆమె చెప్పింది.

ఏ 'డెబ్రిస్' క్రిందైనా వుంటే పలుకు! నిన్ను పైకి లేవనెత్త డానికి పడవేసుకు వచ్చాను—ఇంకెక్కడి కళ్యాణి? కళ్యాణీ! కళ్యాణీ!" అంటూ పడవలోనే మూర్ఛిల్లాడు భూపయ్య. నిర్వాసి "భూపయ్యా! మనం ఆ గంగా భాగీరథీ సమానురాల్ని కూడా యీ పడవలో ఎక్కించుకుని 'కుంయి' విన్న స్థలం తెలుసుకుని ఉండవలసినది. 'ఇదేనా కళ్యాణిపడిన జాగా?'" అని అడిగాడు. అప్పటికప్పుడే భూపయ్యకు స్పృహతప్పింది. పడవవాడు "ఈ భూపయ్యే పోయినాడు తనకంటె ముందుగానని ఆ కళ్యాణమ్మగారే ఆలా అవతారమెత్తి ముండమోపు మోసి యుండవచ్చు. ఈ వరదలో ఎవరు ముందర పోయారో ఎవరు వెనుక పోయేరో ఎవరు ఎవరికి చెప్పిపోయారు?" అన్నాడు. అంటూ పడవను వెనుద్రిప్పాడు.

పడవ వెనుదిరగడంలో పడవ పొడుగునా అడుగున ఏదో ధ్వనించినట్టయింది ఆభరణాల్లా అగపించినట్టయింది. ఎఱ్ఱగా కుంకుంపట్టె అలుక్కుపోయి. "ఓయ్యోయి! పడవక్రింద తగిలినట్టుగావుంది కళ్యాణమ్మ కళేబరం!" అన్నాడు విర్వాసి ఆ పడవ ఆసామీతో. భూపయ్య ఆ మాటతో స్పృహదేరి "దొరికిందా? కళేబరం! నా కళ్యాణి కళేబరం!" అన్నాడు.

"కళేబరం దొరికిం దంటేనే ఇంత సంతోషించేడు భూపయ్య. కంఠధ్వని వింటే ఎంత సంతోషించేవాడో" అన్నాడు నిర్వాసి. "కంఠధ్వని! కంఠధ్వని! దాన్ని ఎన్నిసార్లైనా విన గలను. కళేబరాన్ని చూచేది ఇదే కడసారి! కడసారి! కడసారి!" అని విస్తుపోతూ, తన భార్యయొక్క కళేబరాన్ని పడవవాడూ నిర్వాసీ పైకెత్తిపట్టి పడవలో పెడుతూవుంటే, భూపయ్య వలవల ఏడ్చాడు.